

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Корнєєв С.І.

студент;

Ардатьєва Т.І.

*здобувач кафедри бухгалтерського обліку,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ОБЛІК ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИРОДООХОРОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Розвиток вітчизняної економіки вимагає постановки жорстких вимог до екологічної безпеки виробництва та його впливу на природне середовище. Промислові підприємства з видобутку енергетичних корисних копалин є одними з крупних забруднювачів атмосферного повітря. Для того, щоб промислові підприємства вели активну природоохоронну діяльність, необхідно удосконалити систему бухгалтерського обліку – як основу інформаційного забезпечення будь-якого процесу управління, в тому числі й управління природоохоронною діяльністю.

Питання, пов'язані з ефективним управлінням природоохоронною діяльністю підприємств є актуальним в сучасному періоді і розглядається провідними науковцями України та зарубіжжя: О. Ф. Балацький, М. Д. Руденко, В. О. Шевчук, М. С. Пушкар, А. А. Садеков, Н. В. Рассулова, О. І. Єпіфанцева, І. В. Замула, С. А. Алімов, О. М. Кондратюк, В. З. Папінко та ін.

Дослідження М. Д. Руденко довели і розкрили «розуміння елітарного становища України на земній кулі» [1]. На сьогодні обґрунтовано доведено те, що виробничу і природоохоронну діяльність неможна розглядати ізольовано.

В результаті проведеного аналізу понятійного апарату можна відмітити, що різноманітність підходів до визначення терміну «витрати» прямо впливає на розкриття терміну «витрати на природоохоронну діяльність».

Науковці застосовують різні трактування: «витрати на природоохоронну діяльність»; «витрати на охорону і відновлення навколишнього природного середовища»; «екологічні витрати»; «середовищезахисні витрати»; «витрати на охорону природи».

З одного боку дискусія відображає актуальність цього проблемного аспекту, а з іншого – ускладнює пошук єдиної думки щодо формулювання даної категорії. Оскільки, ключовим словом є «облік природоохоронної діяльності».

Тоді виникає низка питань: Що представляє собою «природоохоронна діяльність підприємства»? Чи має дане поняття економічне обґрунтування? Чим відрізняється «природоохоронна діяльність» від «екологічної»?

Варто зауважити, що визначення понять «екологія», «навколишнє середовище», «природоохоронна діяльність» не розкрито у вітчизняній нормативно-правовій базі. Відсутність єдиного підходу є головною причиною конвергенції поняття витрат і результатів, пов'язаних з екологічними процесами.

З метою обґрунтування економічної категорії «витрати на природоохоронну діяльність» проаналізовано джерела їх виникнення. Вперше згадку про екологію знаходимо у німецького біолога Ернста Геккеля в роботі «загальна морфологія організмів» (1866 р.). Ернст Геккель писав, що «екологія – це наука ... про взаємозв'язки взаємовідношення, які існують між середовищем (органічним і неорганічним) і живими істотами. За Е. Геккелем середовище – це сукупність умов, які утворюють органічні і неорганічні компоненти природи» [2, с. 5]. Ця сукупність містить фізичні і хімічні особливості місць проживання організмів (атмосфера, клімат, склад ґрунту, мінерали тощо).

В сучасному розумінні «екологія – це комплекс наук, який вивчає взаємовідносини живих організмів, надорганізмних біологічних утворень, біокосних систем з оточуючим середовищем, що складається в свою чергу з декількох важливих системних утворень» [2, с. 5]. В результаті розвитку інших наукових напрямів, біологічну сторону тісно пов'язали з технічними, економічними і соціальними аспектами життя населення.

Отже, поняття «екологічні витрати», «середовищезахисні витрати» не раціонально відносити конкретно до промислових підприємств. Так як, вони характеризують не тільки внутрішнє, але і зовнішнє середовище.

Поняття «природоохоронна діяльність» не розкривається в жодному з нормативно-правових документів. Основним джерелом є наукова школа під керівництвом О.Ф. Балацького, яка отримала «реальные результаты, позволяющие увязать уровень загрязнения атмосферы различными видами загрязнителей с конкретными оценками ущерба» [3, с. 18]. В результаті цих досліджень стало зрозуміло масштаби забруднення природи та їх економічні наслідки.

Учні О.Ф. Балацького отримали премії в області науки і техніки. В роки незалежної України йому було присуджено звання «Заслуженный деятель науки и техники Украины».

Отже, проведені дослідження науковою школою О.Ф. Балацького «... заложили в стране основу перехода к системе платного природопользования, которая требовала возмещения ущерба, наносимого загрязнением среды» [3, с. 22]. Розроблені економічні методи з охорони навколишнього середовища знайшли відображення в законах України.

В своїх працях відомий вчений-економіст [4] розглядав природоохоронну діяльність на рівні конкретного підприємства. Наприклад: «Природоохранная и ресурсосберегающая деятельность на промышленных предприятиях» [5]. В 2007 році видано книгу «Антология экономики чистой среды», де представлені наукові праці О.Ф. Балацького, що були опубліковані на протязі 30 років (з 1972 по 2002 р.р.). Значну увагу приділено об'єктивній необхідності природоохоронних робіт на підприємстві [6], а саме: аналізу природоохоронної діяльності підприємства і комплексній системі управління виробництвом та її значенню в природоохоронній діяльності підприємства.

Сферою трудової діяльності людини є природне середовище, а процес природокористування – це єдиний процес споживання природних ресурсів і умов їх використання, охорони та відтворення [7].

Детально вивчені спеціальні джерела дозволяють констатувати, що доцільно застосовувати поняття «облік природоохоронної діяльності підприємства», «витрати підприємства на природоохоронну діяльність» або «витрати на охорону і відновлення навколишнього природного середовища». Оскільки природоохоронна діяльність промислового підприємства представляє собою комплекс заходів щодо запобігання, зниження та ліквідації наслідків шкідливого впливу виробничої діяльності підприємства на довкілля.

Список використаних джерел:

1. Руденко М. Д. Енергія прогресу. Нариси з фізичної економії. Видання друге, доповнене / М. Руденко. – Тернопіль: Джура, 2005. – 224 с.
2. Байсарович І.М. Базові поняття екологічної геології / І.М. Байсарович, М.М. Коржнев, В.М. Шестопалов. – Київ: Видавництво географічної літератури «Обрії». – 2008. – 124 с.
3. Мельник Л.Г. Слово об Учителе (светлой памяти Олега Фёдоровича Балацкого) / Л.Г. Мельник // Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 2. – С. 13-25
4. Заслужений професор Сумського державного університету Олег Федорович Балацький : до 75-річчя від дня народження : біобібліографічний покажчик / уклад. І. Є. Булига. – Суми : Сумський державний університет. Бібліотека. Інформаційно-бібліографічний відділ, 2012. – 110 с. – (Біобібліографія вчених університету. Вип. 6).
5. Природоохранная и ресурсосберегающая деятельность на промышленных предприятиях / О. Ф. Балацкий, А. Ю. Жулавский, Б. А. Семененко, Н. В. Ярош. – М. : ВИНТИ, 1990. – 181 с. – (Итоги науки и техники. Охрана природы и воспроизводство природных ресурсов ; Т. 28).
6. Антология экономики чистой среды / О. Ф. Балацкий. – Сумы : Университетская книга, 2007. – 272 с.
7. Реймерс Н. Ф. Природопользование: словарь-справочник. М.: Мысль, 1990. – 637 с.

Грабіщенко В.І.

студентка,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ПОРЯДОК ВІДОБРАЖЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У БАЛАНСІ ПІДПРИЄМСТВА

В ринкових умовах господарювання кожне підприємство вступає в господарські відносини, через що виникають різні види зобов'язань, які мають великий вплив на фінансово-економічні показники діяльності підприємства, зокрема, на ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Інформація про зобов'язання надає чітку картину платоспроможності та фінансової залежності підприємства.